

lingen af disse Sager og har ment, at det var en lang Række Fejl, der var sket her fra dansk Side. Der blev i den Forbindelse nævnt Orla Lehmann og Tscherning. Men var det da ikke paa den ene Side det daværende radikale Partis Mand, og paa den anden Side en Bondeven? Men ikke nok dermed. Man har ogsaa paa anden Maade søgt at dække over, at det, der her er sket, er en Kovending. Jeg behøver i saa Henseende kun at tage selve de delegeredes Betænkning, Bemærkningerne til Lovforslaget, saaledes som de danske Udvalgsmedlemmer har fremsat dem. Der tales der om, hvad Kommissionen i 1908 i sin Tid har foreslaaet, og det siges herom, hvad jeg skal oplæse med den højtærede Formands Tilladelse: „Island vilde herefter være et frit og selvstændigt, uafhængeligt Land, forbundet med Danmark ved fælles Konge og ved de i Forslaget opførte fælles Anliggender, saaledes at Island stilledes ved Siden af Danmark som en selvstændig Stat med fuld Raadighed over alle Anliggender, der ikke udtrykkelig var fastslaaede som fælles“. Man maatte herefter gaa ud fra, at de delegerede har ment, at allerede Kommissionsforslaget af 1908, hvis det var blevet vedtaget, opløste det danske Rige i to Stater, Staten Island ved Siden af Danmark, som en særlig Stat med fuld Raadighed over alle Anliggender, der ikke udtrykkelig var fastslaaede som fælles. Men saaledes staar der slet ikke i Udkastet til Loven, som Kommissionen fremlagde, og som man var blevet enig om. Der staar noget andet, der staar: „Island er et frit og selvstændigt, uafhængeligt Land, forbundet med Danmark ved fælles Konge og ved de fælles Anliggender, som efter gensidig Overenskomst fastsættes i denne Lov, og danner saaledes sammen med Danmark en Statsforbindelse, det samlede danske Rige“. Det nytter ikke, at Kommissionen vil hævde, at det, som man nu har foreslaaet, i Virkeligheden skulde være det samme som det, den daværende Kommission vilde. Det er til Tydelighed her godtgjort, at det er noget ganske andet, ja, man kan gerne sige, at det er det modsatte, forsaaavidt som der absolut er en Modsætning mellem dette at opretholde Danmark som eet Rige og saa dette at dele det i to Riger, Kongeriget Danmark og Kongeriget Island. Dette har man ogsaa paa Island været fuldtud klar over, og man behøver i saa Henseende kun at henvise til Suverænitetsudvalgets Betænkning, hvori dette finder et overmaade tydeligt Udtryk. Jeg hævder, at der i Virkeligheden er

sket en betydelig Forandring, en Kovending i det danske Standpunkt, og da vort Standpunkt i sin Tid netop var dette: Lad os faa Klarhed over, hvad egentlig Grundlaget for Forhandlingerne er, hvad vi egentlig kan blive enige om i denne Sag — saa synes det mig, at man nu med Rette kan sige, at det havde dog været bedre, om man paa et tidligere Stadium af denne Sags Behandling aabent havde erkendt Problemet, saaledes at der i den danske Rigsdag havde været ført en virkelig aaben Forhandling om selve det Spørgsmaal, der nu foreligger, altsaa om Adskillelsen af det danske Rige i to Riger, to Lande, og den danske Offentlighed — og jeg kan tilføje: den islandske lige saa fuldt — var blevet inddraget i Sagen med virkelig Ytringsfrihed om selve dette Spørgsmaal. Saa vilde den danske Nation for sit Vedkommende kunne have gennemtænkt Sagen til Bunds. Det synes ikke, at man har ønsket dette. Man naaede derfor ikke, hverken indbyrdes under Forhandlingerne paa Rigsdagen eller overfor Offentligheden, at erkende Problemet, som det laa. Partierne sendte delegerede til Island ud fra Forudsætninger, der ingenlunde var blevet opfyldt med Hensyn til det Maal, der skulde naas. Hvis man derimod havde anerkendt Problemet, som det var — og jeg gaar ud fra, at ved en Afstemning vilde f. Eks. Venstre efter sit Standpunkt ikke have modsat sig Anerkendelsen af Islændernes fulde Ret til at danne en egen suveræn Stat —, saa vilde man have haft den store Fordel, at man da ikke havde behøvet at forhandle, som om dette var det Spørgsmaal, hvorom Uenigheden var, saa kunde man have forhandlet om Betingelserne for en Forbundstraktat mellem de to selvstændige suveræne Stater, Danmark og Island, og saa vilde vi ikke have staaet saa uheldigt, som vi nu staar, at det ser ud, som om vi maa gøre alt det, der her er Tale om, for at erkende Islands Selvbestemmelsesret, medens vi i Virkeligheden ud over at erkende dets Selvbestemmelsesret gør noget andet og mere, idet vi ogsaa indgaar i et Forbund, som ikke kan være tilfredsstillende, set fra et dansk Synspunkt. Hvis man nu havde gjort sig dette klart straks og havde sagt: Vi erkender Islands Ret til at træde ud og danne en suveræn Stat, saa vilde ogsaa Islands berettigede Krav paa Danmark paa samme Tid være afsluttet. Mere end dette kunde Danmark ikke være forpligtet til at give, og i det Øjeblik denne Situation er indtraadt — og den er jo fak-